16. MEKTUP

١٦ - ﴿ اَلْمَكْتُوبُ السَّادِسَ عَشَرَ: اِلَى مَوْلاَنَا اَحْمَدَ الدَّيْبِنِيِّ فِي بَيَانِ سِرِّ عَدَمِ اطِّلاَعِ السَّالِكِ عَلَى اَحْوَالِهِ وَمُشَاهَدَتِهَا فِي مَرَايَا الْمُسْتَرْشِدِينَ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلاَمٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى وَصَلَ الْمَكْتُوبُ الشَّرِيفُ وَذَكَرْتُمْ فِيهِ بِاَنِّي لاَ اَجِدُ فِي نَفْسِي شَيْئًا مِنْ اَحْوَالِ هَذِهِ الطَّائِفَةِ الْعَلِيَّةِ وَمَوَاجِيدِهِمْ وَعُلُومِهِمْ وَمَعَارِفِهِمْ وَمَعَ ذَلِكَ كُنْتُ عَلَّمْتُ الطَّالِبَيْنِ الطَّرِيقَةَ فَتَأَثَّرَا تَأَثُّرًا كَثِيرًا وَظَهَرَتْ مِنْهُمَا اَحْوَالٌ غَرِيبَةٌ فَمَا يَكُونُ وَجْهُ ذَلِكَ (اِعْلَمْ) اَنَّ الاَحْوَالَ الَّتِي ظَهَرَتْ مِنْ ذَيْنِكَ الشَّخْصَيْنِ كَانَتْ مِنْ عَكْسِ اَحْوَالِكُمْ ظَهَرَ فِي مَرَايَا اسْتِعْدَادِهِمَا وَلَمَّا كَانَا صَاحِبَيْ عِلْمٍ عَرَفَا اَحْوَالَهُمَا وَدَلاَّكُمْ أَيْضًا عَلَى الْعِلْمِ بِحُصُولِ الْحَالِ الْمَسْتُورِ كَمِرْآةٍ تَدُلُّ عَلَى كَمَالاَتٍ خَفِيَّةٍ فِي الاِنْسَانِ وَتُظْهِرُ مَحَاسِنَهُ الْمَكْنُونَةَ الْمَقْصُودُ حُصُولُ الاَحْوَالِ وَالْعِلْمُ بِالاَحْوَالِ دَوْلَةٌ اُخْرَى يُعْطَى جَمْعٌ هَذَا الْعِلْمَ وَجَمْعٌ آخَرُ لاَ يُعْطَاهُ وَمَعَ ذَلِكَ يَكُونُ كِلاَهُمَا مِنْ اَرْبَابِ الْوِلاَيَةِ وَمُتَسَاوِيَيْنِ فِي الْقُرْبِ "فَمِنَّا مَنْ عَلِمَ وَمِنَّا مَنْ جَهِلَ" مِنْ كَلاَمِ هَذِهِ الطَّائِفَةِ يَنْبَغِي اَنْ لاَ يَكُونَ مَحْزُونًا وَمُتَأَلِّمًا مِنْ عَدَمِ الْعِلْمِ بِالاَحْوَالِ وَيَنْبَغِي السَّعْيُ حَتَّى يَحْصُلَ الاَحْوَالُ بَلْ حَتَّى يَحْصُلَ الْوُصُولُ اِلَى مُحَوِّلِ الاَحْوَالِ تَجَاوُزًا مِنَ الاَحْوَالِ فَاِنْ لَمْ يَحْصُلِ الْعِلْمُ بِالاَحْوَالِ بِلاَ تَوَسُّطِ الْمُسْتَرْشِدِينَ يَنْبَغِي اَنْ يَقْنَعَ بِمُطَالَعَتِهَا فِي مَرَايَاهُمْ وَاَنْ يَكُونَ مُحْتَظًّا مِنْ طَرِيقِ الْمَظَاهِرِ وَلْيَحْصُلِ الاَحْوَالُ فَاِنْ لَمْ يَتَيَسَّرِ الْعِلْمُ بِالاَحْوَالِ بِلاَ تَوَسُّطٍ فَعَسَاهُ اَنْ يَحْصُلَ بِتَوَسُّطٍ (وَكَتَبْتُمْ) أَيْضًا اَنَّ دَوَامَ الْحُضُورِ عِبَارَةٌ عَنْ اَيِّ شَيْءٍ وَكَثِيرًا مَّا يُحِسُّ ذُهُولُ الْقَلْبِ عَنْ هَذَا الْحُضُورِ فِي بَعْضِ الْمَشَاغِلِ فَيَنْبَغِي تَشْخِيصُ الْحُضُورِ وَدَوَامِ الْحُضُورِ (اِعْلَمْ) اَنَّ الْحُضُورَ عِبَارَةٌ عَنْ حُضُورِ الْبَاطِنِ مَعَ جَنَابِ قُدْسِ الْحَقِّ جَلَّ سُلْطَانُهُ شَبِيهٌ بِالْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ الَّذِي الدَّوَامُ لاَزِمُهُ هَلْ سَمِعْتَ اَحَدًا اَنَّهُ غَفَلَ عَنْ نَفْسِهِ فِي وَقْتٍ مِنَ الاَوْقَاتِ وَذَهَلَ وَالْغَفْلَةُ وَالذُّهُولُ اِنَّمَا يُتَصَوَّرَانِ فِي الْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ لِوُجُودِ الْمُغَايَرَةِ فِي الْبَيْنِ وَفِي الْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ حُضُورٌ فِي حُضُورٍ دَائِمًا وَاِنْ كَانَ الاَبْلَهُ فِي

جَهْلٍ مِنْ هَذَا الْحُضُورِ وَنُفُورٍ وَبِحُصُولٍ فِي غُرُورٍ فَكَانَ الدَّوَامُ لاَزِمًا لِلْحُضُورِ وَالَّذِى لاَ دَوَامَ لَهُ فَهُوَ مَيَلاَنٌ اِلَى الْمَطْلُوبِ وَلَهُ شَبَاهَةٌ بِالْحُضُورِ الْمَذْكُورِ وَدَوَامُهُ مُتَعَذِّرٌ لِكَوْنِهِ شَبِيهًا بِالْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ الَّذِي هُوَ قَلِيلُ النَّصِيبِ مِنَ الدَّوَامِ "**وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلَي**" وَاِطْلاَقُ الْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ وَالْعِلْمُ الْحُضُورِيُّ بِالنِّسْبَةِ اِلَى جَنَابِ قُدْسِهِ تَعَالَى اِنَّمَا هُوَ عَلَى سَبِيلِ التَّشْبِيهِ وَالتَّنْظِيرِ فَاِنَّهُ تَعَالَى اِذَا كَانَ اَقْرَبَ اِلَى الْاِنْسَانِ مِنْ نَفْسِهِ يَكُونُ خَارِجًا عَنْ حِيطَةِ الْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ وَالْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ وَاِنْ عَجَزَ اَرْبَابُ الْمَعْقُولِ عَنْ تَصَوُّرِهِ وَلَمْ يَجِدُوا اَقْرَبَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ وَلَكِنَّ هَذَا الْمَعْنَى وَاضِحٌ عِنْدَ اَرْبَابِ الْعِلْمِ اللَّدُنِيِّ وَحَاصِلٌ بِالسُّهُولَةِ بِعِنَايَةِ اللّٰهِ تَعَالَى "**رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا**" ثُمَّ لاَ يَخْفَى اَنَّ لاَخِى السَّيِّدِ حُقُوقًا كَثِيرَةً عَلَيْكُمْ وَهُوَ مُتَأَذٍّ لِمَجِيئِكُمْ بِغَيْرِ اِذْنِهِ فَيَنْبَغِى حُضُورُكُمْ فِي مُلاَزَمَتِهِ بِلاَ تَوَقُّفٍ لِتَلاَفِى الْاِيذَاءِ فَاِنْ جِئْتُمْ بِاِذْنِهِ فَلاَ مُضَايَقَةَ يَنْبَغِى اَنْ تُعَامِلُوا مُوَافِقًا لِمَرْضَاهُ وَاَنْ تَجِيئُوا بِاِذْنِهِ وَمَا اَكْتُبُ زِيَادَةً عَلَى ذَلِكَ.

TÜRKÇE ANLAMI

Mevlana Ahmed ed-Deybenî'ye gönderilmiştir. Sûfînin kendi hallerine vakıf olamaması ve kendisini müritler aynasında görememesinin sırrı hakkındadır.

Allah'a hamd, peygamberlere selam olsun. Mektubunuz elimize ulaştı. Mektubunuzda, bu yüce taifenin manevi hallerinden hiçbir şey hissetmediğiniz halde iki kişiye tarikat talim ettiğinizi ve ikisinin de çok etkilenip garip hallerle karşılaştıklarını ifade ederek bunun sebebini sormuşsun.

Kendilerine tarikat talim ettiğiniz bu iki kimsenin karşılaştığı manevi haller sizin hallerinizin onlara yansımasından ibarettir. Onlar hallerini tespit edebilecek kabiliyete sahip oldukları için bu hali görebilmiş ve sizi de gizli halinizden haberdar etmişlerdir. Bu durum, tıpkı insandaki saklı kemâlâtı yansıtan ve gizli hünerlerini gösteren ayna gibidir. Asıl olması gereken hal sahibi olmaktır. Halleri tespit edebilmek ise başka bir kabiliyettir. Bu kabiliyet bazılarına verildiği halde bazılarına verilmez. Ama buna rağmen her

ikisi de velilik makamına erebilir, eşit oranda Allah'a yakınlık kazanabilir. Bu yüce taifenin "bizden bilen de vardır, bilmeyen de vardır" sözü meşhurdur. Bu sebeple hallerinizi bilememenize üzülmeyin. Hallerin gerçekleşmesi için; hatta halleri de aşarak sürekli halleri değiştiren Allah'a ulaşmak için çalışmalısınız. Her ne kadar hallerinizi doğrudan göremeseniz de, müritleriniz aracılığıyla hallerinizi takip etmeniz ve bu yolla hallerinizden haz duymanız size kafidir. Önemli olan hal sahibi olmanızdır; onu doğrudan gözleseniz de gözlemeseniz de bir şey değişmez.

Mektubunuzda, devamlı huzur halinin ne olduğunu sormuş ve bazen işlerin yoğunluğuyla huzur halini kaybettiğinizi, dolayısıyla huzur halini ve bu halin devamının ne olduğunu iyi tespit etmek istediğinizi yazmışsınız.

Huzur insanın kalbinin Hak Sübhânehû'yle birlikte olmasıdır. Bu hal huzûrî ilme benzerlik arz eder. Nitekim bu halin devamlılığı söz konusu ilmin gereği olmaktadır. Sen, bir an olsun kendini unutan birini duydun mu? Unutmak ve gafil olmak husûlî ilimde söz konusu olan hallerdir. Çünkü husuli ilimde bilenle bilinen ayrı şeylerdir. Huzûrî ilimde ise daima huzur (birlik) içinde huzur vardır. Ahmak kimselerin bu huzur halini hissetmemesi ve husûlî ilimle avunması bu hakikati değiştirmez. Dolayısıyla devamlılık bu huzur halinin gereğidir. Devamlı olmayan hal huzur hali değil, matluba meyildir. Matluba meyil hali de huzur haline benzer; fakat bu hal, süreklilikten nasibi az olan husûlî ilme benzediği için devamlı olması mümkün değildir. En güzel misal Allah'a aittir.

Burada gerek huzuri ilmi gerekse husuli ilmi Allah için kullanmamız sadece bir benzetme ve mecaz kabilindendir. Allah insana insanın kendisinden daha yakın olduğuna göre, arif kulun onunla ilişkisini anlatmak için husuli ilim kavramı yetmediği gibi huzuri ilim kavramı da yetmez. Aklî ilimlerle meşgul olan kimseler Allah'ın insana olan yakınlığını anlatmak için insanın kendi özünden daha yakın bir şey bulamadığı için bu kavramları kullanmak zorundadır. Akli ilimlerle uğraşanlar bu manayı tasavvur etmekten aciz kalsa da ilm-i ledün sahipleri nezdinde bu mana gayet açık ve Allah'ın yardımıyla pek kolaydır.

"Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve bize, (şu) durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla! demişlerdi."[165]

---

[165] Kehf, 10.

Seyyid kardeşimizin sizin üzerinizde çok hakkı vardır. Onun izni olmadan gelmenize alınmış. Hiç vakit kaybetmeden yanına gidip özür dilemelisiniz. Eğer iznini alıp da geldiyseniz bir sıkıntı yok. Onun hatırını gözetmenizi ve geleceğiniz zaman kendisinden izin almanızı istiyorum.

Bundan daha fazla ne yazayım?

KELİME ANLAMI

16. ⊲ اَلْمَكْتُوبُ السَّادِسُ عَشَرَ **On altıncı mektup** *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى مَوْلاَنَا اَحْمَدَ الدَّيْبَنِيِّ **Mevlana Ahmed Deybeni'ye** *(Ne hakkındadır?)* فِي بَيَانِ سِرِّ عَدَمِ اطِّلاَعِ السَّالِكِ **Salikin vakıf olamamasının sırrını beyan hakkındadır** *(Neye vakıf olamamasının?)* عَلَى اَحْوَالِهِ وَمُشَاهَدَتِهَا **Hallerine ve o hallerin müşahedesine** *(Nerede?)* فِي مَرَايَا الْمُسْتَرْشِدِينَ **Müritlerin aynalarında** ⊳

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلاَمٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun وَصَلَ اَلْمَكْتُوبُ الشَّرِيفُ Değerli mektup ulaştı وَذَكَرْتُمْ فِيهِ Ve orada zikretmişiniz ki, بِاَنِّي لاَ اَجِدُ فِي نَفْسِي شَيْئًا Ben nefsimde hiçbir şey bulamıyorum *(Neden?)* مِنْ اَحْوَالِ هٰذِهِ الطَّائِفَةِ الْعَلِيَّةِ Bu yüce taifenin hallerinden وَمَوَاجِيدِهِمْ وَعُلُومِهِمْ وَمَعَارِفِهِمْ Vecd, ilim ve marifetlerinden وَمَعَ ذٰلِكَ Ve bununla beraber كُنْتُ عَلَّمْتُ Öğretmiştim *(Kime?)* لِطَالِبَيْنِ İki tane talebeye *(Neyi öğretmiştim?)* اَلطَّرِيقَةَ Tarikatı فَتَأَثَّرَا تَأَثُّرًا كَثِيرًا Ve çok tesirlenmişlerdi وَظَهَرَتْ مِنْهُمَا Ve o ikisinden zahir olmuştu *(Ne?)* اَحْوَالٌ غَرِيبَةٌ Garip haller فَمَا يَكُونُ وَجْهُ ذٰلِكَ Bunun sebebi nedir? (اِعْلَمْ) Bilesin ki, اَنَّ الْاَحْوَالَ الَّتِي ظَهَرَتْ Zahir olan haller *(Kimden?)* مِنْ ذَيْنِكَ الشَّخْصَيْنِ Bu iki şahıstan *(Nedir?)* كَانَتْ مِنْ عَكْسِ اَحْوَالِكُمْ Sizin hallerinizin aksindendir ki, ظَهَرَ فِي مَرَايَا اسْتِعْدَادِهِمَا Onların kabiliyet aynalarında zahir olmuştur وَلَمَّا كَانَا صَاحِبَيْ عِلْمٍ Ve o ikisi ilim sahibi olunca عَرَفَا اَحْوَالَهُمَا Hallerini bildiler وَدَلاَّكُمْ أَيْضًا Ve sizi de ulaştırdılar *(Neye?)* عَلَى الْعِلْمِ Bilmeye *(Neyi?)* بِحُصُولِ الْحَالِ الْمَسْتُورِ Gizlice oluşan hali *(Ne gibi?)* كَمِرْآةٍ Bir ayna gibi ki, تَدُلُّ عَلَى كَمَالاَتٍ خَفِيَّةٍ Gizli kemâlâta delalet eder *(Nerdeki?)* فِي الْاِنْسَانِ İnsandaki وَتُظْهِرُ مَحَاسِنَهُ الْمَكْنُونَةَ Ve onun gizli güzelliklerini ortaya çıkarır اَلْمَقْصُودُ حُصُولُ الْاَحْوَالِ Maksat hallerin meydana gelmesidir وَالْعِلْمُ بِالْاَحْوَالِ Halleri bilmekse دَوْلَةٌ اُخْرَى Başka bir devlettir وَجَمْعٌ آخَرُ لاَ يُعْطَى جَمْعَ هٰذَا الْعِلْمَ Kimilerine bu ilim verilir مِنْ يُعْطَاهُ Kimilerine de verilmez وَمَعَ ذٰلِكَ يَكُونُ كِلاَهُمَا Bununla beraber ikisi de olur *(Kimden?)* مِنْ اَرْبَابِ الْوَلاَيَةِ Velayet erbabından وَمُتَسَاوِيَيْنِ فِي الْقُرْبِ Ve yakınlıkta eşit olurlar فَمِنَّا مَنْ عَلِمَ

Bu مِنْ كَلَامِ هَذِهِ الطَّائِفَةِ (Nedir?) Bilmeyen de vardır (sözü) وَمِنَّا مَنْ جَهِلَ Bizden bilen de vardır taifenin sözlerindendir يَنْبَغِي اَنْ لاَ يَكُونَ مَحْزُونًا وَمُتَأَلِّمًا Öyleyse mahzun ve elemli olmamalı حَتَّى يَحْصُلَ (Nedeni?) بِالْاَحْوَالِ مِنْ عَدَمِ الْعِلْمِ Halleri bilmemekten وَيَنْبَغِي السَّعْيُ Ve çalışmalı لِي مُحَوِّلِ (Kime?) Hatta ulaşana dek بَلْ حَتَّى يَحْصُلَ الْوُصُولُ Haller hasıl olana dek الْاَحْوَالُ فَاِنْ لَمْ الْاَحْوَالِ Halleri değiştirene (Nasıl ulaşana kadar?) تَجَاوُزًا مِنَ الْاَحْوَالِ Hallerden geçerek بِلاَ تَوَسُّطِ الْمُسْتَرْشِدِينَ (Nasıl?) Müritlerin يَحْصُلِ الْعِلْمُ بِالْاَحْوَالِ Eğer halleri bilmek hasıl olmazsa vasıtası olmaksızın يَقْنَعَ اَنْ يَنْبَغِي Yetinmek gerekir (Ne ile?) بِمُطَالَعَتِهَا O halleri gözden geçirmekle (Nerede?) فِي مَرَايَاهُمْ Onların aynalarında وَاَنْ يَكُونَ مُحْتَظًّا Ve haz sahibi olmalıdır (Neden?) وَلْيَحْصُلِ الْاَحْوَالُ مِنْ طَرِيقِ الْمَظَاهِرِ (Hallerin) mazhar(ı olan müritler) yolundan Haller hasıl olsun da فَاِنْ لَمْ يَتَيَسَّرِ الْعِلْمُ بِالْاَحْوَالِ بِلاَ تَوَسُّطِ Eğer vasıtasız halleri bilmek mümkün olmazsa اَنَّ (وَكَتَبْتُمْ) أَيْضًا Yine yazmışsınız ki, فَعَسَاهُ اَنْ يَحْصُلَ بِتَوَسُّطِ Umulur ki o vasıtayla hasıl olur وَكَثِيرًا مَا يُحَسُّ Çoğu دَوَامَ الْحُضُورِ Huzurun devamı عِبَارَةٌ عَنْ اَيِّ شَيْئٍ Hangi şeyden ibarettir? kere hissediliyor (Ne?) ذُهُولُ الْقَلْبِ Kalbin gafil olduğu (Neden?) عَنْ هَذَا الْحُضُورِ Bu huzurdan فَيَنْبَغِي تَشْخِيصُ الْحُضُورِ وَدَوَامِ الْحُضُورِ Öyleyse فِي بَعْضِ الْمَشَاغِلِ (Nerede?) Bazı meşguliyetlerde huzurun ve devamının belirlenmesi lazımdır (اِعْلَمْ) Bilesin ki, اَنَّ الْحُضُورَ Şüphesiz huzur مَعَ جَنَابِ قُدْسِ الْحَقِّ جَلَّ (Ne ile?) عِبَارَةٌ عَنْ حُضُورِ الْبَاطِنِ (Nedir?) Bâtının huzurundan ibarettir الَّذِي سُلْطَانُهُ Şanı yüce Cenab-ı Allah'la beraber شَبِيهٌ بِالْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ Bu ilmi huzuriye benzer اَنَّهُ غَفَلَ عَنْ هَلْ سَمِعْتَ اَحَدًا Sen birini duydun mu ki? الدَّوَامُ لاَزِمُهُ Ki devamlılık onun lazımıdır نَفْسِهِ O kendinden gafil olmuş (Ne zaman?) فِي وَقْتٍ مِنَ الْاَوْقَاتِ Her hangi bir vakitte وَذَهَلَ Ve (varlığından) dalgınlaşmış وَالْغَفْلَةُ وَالذُّهُولُ Gaflet ve dalgınlık (Nedir?) اِنَّمَا يُتَصَوَّرَانِ Ancak düşünebilirler (Nerede?) فِي الْعِلْمِ الْحُصُولِيِّ İlmi husulide (Niçin?) لِوُجُودِ الْمُغَايَرَةِ فِي الْبَيْنِ Arada farklılık olduğu için وَفِي الْعِلْمِ الْحُضُورِيِّ İlmi huzuri de ise حُضُورٌ فِي حُضُورٍ دَائِمًا Daima huzur içinde huzur vardır وَاِنْ كَانَ الْاَبْلَهُ فِي جَهْلٍ Ahmak kişi cehalet içinde olsa da (Neden?) مِنْ هَذَا الْحُضُورِ Bu huzurdan وَنُفُورٍ Ve hoşnutsuzluk içinde olsa da وَبِحُصُولٍ فِي غُرُورٍ Ve ilmi husuliyle aldanmakta olsa da فَكَانَ الدَّوَامُ لاَزِمًا لِلْحُضُورِ Öyleyse devamlılık huzur için lazım olmuştur وَلَهُ وَالَّذِي لاَ دَوَامَ لَهُ Devamlılığı olmayan (Nedir?) فَهُوَ مَيَلاَنٌ اِلَى الْمَطْلُوبِ O matluba meyletmektir وَدَوَامُهُ مُتَعَذِّرٌ شَبَاهَةٌ بِالْحُضُورِ الْمَذْكُورِ Bunun zikrettiğimiz huzura bir benzerliği vardır Onun-